

SPAARGELD

AFLEVERING 7
VRIJDAG 4 NOVEMBER 2011

DOELSTELLINGEN

Na het zien van het televisieprogramma en het werken met het begeleidend materiaal kunnen de kinderen:

- vertellen wat de functie van geld is;
- vertellen dat je geld maar één keer kunt uitgeven;
- vertellen hoe muntgeld gemaakt wordt;
- vertellen wat sparen is;
- rekenen met geld.

Sluit aan bij kerndoelen 35 en 44.

LESVERLOOP

Voor het kijken

Houd een klassengesprek over 'sparen'. Zijn er leerlingen die sparen? Waar sparen ze voor? Hoeveel hebben ze al? Hoe komen ze aan het geld (zakgeld, cadeau, beloning voor prestaties, klussen). En bewaren ze hun spaargeld in een spaarpot of staat het op de bank? De huidige bankperikelen en problemen rond (staats)schulden zijn niet echt onderwerpen waar de kinderen iets mee kunnen, maar er is natuurlijk wel een kans dat ze ter sprake komen. En misschien hebben de kinderen er wel ontwapenende wijsheden over te melden.

HET LEERLINGENBLAD

PAGINA 10

De foto symboliseert het sparen met het aloude spaarvarken. Niet iedereen zal zich realiseren dat deze spaarpot staat voor een varken dat wordt vetgemest om uiteindelijk met een hamer te worden 'geslacht'. Overigens zijn de moderne spaarpotten naast de gleuf bijna altijd voorzien van een groter gat waardoor je ook geld kunt opnemen op een manier waarbij het varken wordt gespaard. Vraag eens na of er leerlingen zijn die een spaarpot hebben die echt stuk geslagen moet worden om het geld eruit te halen. Zo ja: spaart dat dan ook echt beter? En hoe houden ze dan bij hoeveel er al in de pot zit?

PAGINA 11

De euromunten en -biljetten hebben op 1 januari 2002 de gulden vervangen. De leerlingen van groep 5 en 6 zijn er dus mee opgegroeid. Toch kan het zijn dat ze de munten nooit goed hebben bekeken. De 'muntzijde' geeft de waarde aan. Munten van 1 en 2 cent zijn

Het tv-programma

Deze uitzending sluit aan bij de week van het geld: 5 november t/m 11 november. Vorig seizoen hebben we gezien hoe papiergeld gemaakt wordt, dit seizoen laat presentatrice Mylène Gordinou de Gouberville zien hoe muntgeld gemaakt wordt en maakt presentator Jurre Bosman een mooie spaarpot.

Na het kijken

Tijdens de uitzending is de productie van munten aan de orde gekomen. Bij de eerste opdracht in het leerlingenblad gaan de leerlingen aan de slag met verschillende kenmerken daarvan. Daarvoor heeft u in ieder geval munten nodig. U kunt het kijken naar de munten ook al gebruiken bij de nabespreking van het programma. Laat de leerlingen de munten bekijken en vergelijken. Zijn er ook namen voor de verschillende muntstukken (zoals stuiver en dubbeltje) of gebruiken de kinderen die niet? Wees wel bedacht op de risico's en neem zo nodig voorzorgsmaatregelen (zie de inleiding van de opdracht op deze pagina).

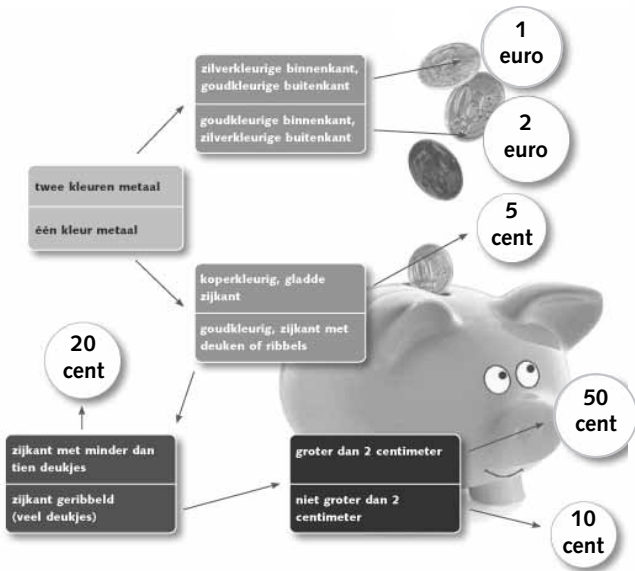
zeldzaam geworden en veel winkels accepteren ze niet eens meer. Soms worden er speciale munten geslagen, zoals onlangs het WNF-vijfje ter ere van het 50-jarig jubileum van het Wereld Natuur Fonds. De 'kopzijde' verschilt per land waar de munt is geslagen. Inmiddels zijn de munten over heel Europa verspreid en aangezien de meeste in Duitsland zijn gemaakt zie je Duitse munten het vaakst. Munten uit Vaticaanstad zijn erg zeldzaam. Meer informatie over de euro-munten staat op Wikipedia.

Opdracht: Munten zoeken 5 6

Bij deze opdracht is voor elke leerling - of in ieder geval: per leerlingenblad - een complete serie euromunten nodig: van 5 cent tot en met 2 euro. Het is verstandig van tevoren met de leerlingen te bespreken dat u ze het vertrouwen geeft dat alle munten weer terugkomen. U kunt de zaak beter onder controle houden door de setjes munten van tevoren in een envelop te doen waarop de naam van de leerling staat. Helemaal waterdicht is het systeem natuurlijk niet.

U moet zelf inschatten hoeveel vrijheid u de leerlingen kunt geven.

Deze opdracht heeft als extra leerdoel om de kinderen vertrouwd te maken met de zoekkaart. In deze vorm worden die vaak gebruikt om planten en dieren op naam te brengen. In het Nieuws uit de Natuur-bordboek kunt u de oplossing stapsgewijs tonen.

kasboek Astrid			
inkomsten		uitgaven	
wat?	bedrag	wat?	bedrag
zakgeld	1	eten	1
werk	3	drinken	1
werk	4	spullen	3
zakgeld	1		
werk	1		
cadeau	5		
totaal	15	-	5

= € 10

kasboek Vincent			
inkomsten		uitgaven	
wat?	bedrag	wat?	bedrag
zakgeld	1	drinken	1
cadeau	5	eten	1
zakgeld	1	spullen	3
werk	4	drinken	1
		drinken	1
		spullen	2
totaal	11	-	9

= € 2

PAGINA 12

Afgezien van - al of niet kleine - zelfstandigen zijn er niet veel particulieren die een kasboek bijhouden. Zeker niet op papier. Toch kan het erg verhelderend werken, vooral voor mensen die zich regelmatig afvragen waar al dat geld toch blijft. De meest eenvoudige vorm bestaat uit twee kolommen: één voor inkomsten en één voor uitgaven. Als de inkomsten en uitgaven even groot zijn, is de 'balans' in evenwicht.

Opdracht: Spaarkonijn 6

In deze opdracht moeten de kinderen zelf twee kasboekjes bijhouden. Daarmee wordt ook duidelijk hoe kleine uitgaven zich kunnen opstapelen. De 'spaarder' Astrid zal het doel veel eerder bereiken dan 'spender' Vincent. De combinatie van lezen, beoordelen, noteren en rekenen zal voor jongere of zwakkere leerlingen te moeilijk zijn. In dat geval kunt u de opdracht het best (deels) klassikaal doen. Het Nieuws uit de Natuur-bordboek kan daarbij een handig hulpmiddel zijn: daarop kunt u de bedragen stap voor stap tevoorschijn toveren.

EXTRA

Het geldmuseum

Als u in de buurt van Utrecht woont, is een uitstapje naar het geldmuseum de moeite waard. Het feit dat het museum gevestigd is in het gebouw waar ook echt alle Nederlandse munten worden geslagen geeft het bezoek nog wat extra's. Het museum heeft verschillende educatieve programma's.

DOELSTELLINGEN

Na het zien van het televisieprogramma en het werken met het begeleidend materiaal kunnen de kinderen:

- vertellen dat veel dieren zich in de herfst voorbereiden voor de winter;
- vertellen dat naast kou voornamelijk voedseltekort een probleem is in de winter;
- vertellen dat dieren zich aanpassen om de winter door te komen;
- aangeven dat sommige dieren zoals de eekhoorn, hamster en gaai voedselvoorraden buiten het lichaam aanleggen;
- aangeven dat sommige dieren zoals de egel voedselvoorraden in het lichaam aanleggen;
- het verschil aangeven tussen winterrust en winterslaap.

Sluit aan bij kerndoelen 40 en 41.

LESVERLOOP

Voor het kijken

In de vorige aflevering ging het om geld sparen. Dieren doen daar natuurlijk niet aan. Maar zouden er wel dieren zijn die iets anders sparen? Leg deze vraag aan de leerlingen voor. Misschien denken ze het eerst aan

bijzondere spaarders zoals de ekster, die van glimmende voorwerpen houdt. Maar waarschijnlijk komen er ook wel leerlingen op de voedselvoorraad zoals van een hamster. Dat ook lichaamsvet een soort voedselvoorraad is, zullen ze zich waarschijnlijk minder snel realiseren

Het tv-programma

De winter komt er aan. De meeste dieren zijn goed aangepast aan de kou. Het grootste probleem is een tekort aan voedsel. De bladeren zijn van de bomen, insecten zijn nauwelijks te vinden. Sommige dieren blijven op zoek naar voedsel, andere dieren hebben voedselvoorraden aangelegd. Presentatrice Mylène Gordinou de Gouberville en presentator Jurje Bosman laten zien hoe dieren zich voorbereiden op de winter en welke aanpassingen dieren hebben om toch de winter door te komen.

Na het kijken

Welke dieren zijn allemaal te zien geweest in de uitzending? Maak samen met de leerlingen een lijstje. Bespreek hoe deze dieren de winter doorkomen. Gebruik zo nodig de strategieën (de 'drie manieren') die op pagina 15 van het leerlingenblad zijn beschreven als steun.

HET LEERLINGENBLAD

PAGINA 13

Op de openingsfoto staat het schoolvoorbeeld van een spaarder: de hamster. In dit geval de Europese hamster, de soort die ook in ons eigen land voorkomt. Dit is dus een andere soort dan de hamsters die vaak als huisdier worden gehouden (zoals de goudhamster en de dwerghamster). De hamster gaat in winterslaap, maar legt ook een wintervoorraad aan. De voorraadkamer bevindt zich in het hol. In de herfst brengt de hamster daar graankorrels en andere houdbare zaden in zijn grote wangzakken naartoe. Sommige schieten door in hun verzameldrift: in een hamsterhol is ooit een voorraad van negentig kilo gevonden.

PAGINA 14/15

Opdracht: Herfst en winter 5 6

De tekening bij deze opdracht strekt zich over twee pagina's uit met op pagina 14 een herfstig landschap en op pagina 15 hetzelfde landschap gespiegeld maar dan in de winter. Sommige dieren komen vaker dan één keer voor op een pagina maar voor de opdracht hoeven de kinderen alleen de dieren met een invulrondje (en deel van de naam) te zoeken. Bij de nabespreking is het wel leuk om alle dieren in de tekeningen op te zoeken en te benoemen. De tabel op pagina 15 hoort zowel bij deze opdracht (de eerste kolom) als bij de volgende.

Dier	A	B	C
1 hamster	x	x	x
2 gaai	x		
3 eekhoorn	x	x	
4 mol	x		
5 egel		x	x
6 vleermuis			x

Voor kleine diertjes zoals insecten is vrieskou vaak dodelijk. Veel overleven de winter niet, andere trekken zich terug op een plekje waar het relatief warm is zoals onder boomschors of in de grond. Voor grotere dieren is niet zozeer de kou maar veel eerder voedselgebrek het grote probleem. Dat geldt vooral voor dieren die insecten eten. Maar ook sappige bladeren zijn in de winter schaars.

Opdracht: Dierenmanieren (5) 6

Het is belangrijk dat de leerlingen eerst goed de tekstjes lezen over de drie strategieën die 'blijvers' gebruiken om een koude winter door te komen. In het tv-programma zijn deze al aan de orde gekomen maar het kan geen kwaad om er nog even klassikaal aandacht aan te geven.

Onderstaand nog wat informatie over de dieren uit de twee opdrachten. Via het Nieuws uit de Natuur-bordboek kunt u nog wat clipjes laten zien.

hamster - Voor wie een dwerghamster gewend is, is 'onze' hamster een reus (25 cm lang). In Nederland alleen in Zuid-Limburg te vinden, waar boeren hem ooit 'korenwolf' doopten. Werd in de vorige eeuw steeds zeldzamer en was in 2002 zelfs even uit ons land verdwenen. Toen weer uitgezet en heeft zich verrassend goed hersteld.

gaai - De toevoeging 'Vlaamse' wordt tegenwoordig weggelaten. Terecht, want hij is ook in bijna heel Nederland algemeen. Aan zijn kleurige verenpak zou je het niet zeggen, maar de gaai behoort tot de kraaien.

eekhoorn - Net als de hamster een geliefd knaagdier. En anders dan de hamster een uitstekend klimmer en springer. Leeft vooral van boomzaden (zoals eikels, beukenootjes en dennenzaden). Omdat grote bomen veel zaden dragen voelt hij zich vooral in oude bossen en parken thuis.

mol - Behoort net als de egel tot de 'insecteneters'. Dat is een verwarrende naam want het overgrote deel van zijn menu bestaat uit regenwormen. De gangen die hij graaft dienen vooral als 'wormenvaal': de mol loopt constant patrouille en pakt de wormen op. De haren van de mol kunnen alle kanten op draaien. Daardoor kan hij in de smalle gangen ook makkelijk achteruit lopen.

egel - Ook een 'insecteneter'. Menu bestaat inderdaad uit insecten maar ook uit allerlei andere kleine dieren, zoals wormen, slakken en soms ook kikkers. De stekels zijn eigenlijk haren. Bij gevaar kan hij ze rechtop zetten en zich tot een stekelige bal oprollen.

vleermuis - Totaal niet verwant met de muizen: de vleermuizen vormen een aparte groep zoogdieren. De handen zijn omgevormd tot vleugels met dunne, lange vingers waartussen een vliesdunne vlieghuid zit. Slaapt in de zomer overdag op een beschutte plek zoals een spouwmuur of holle boom. De winterslaap houdt hij het liefst in een vochtige kelder of grot.

EXTRA

Vogels voeren

Er zijn genoeg vogels die niet wegtrekken en ook geen voedselvoorraad aanleggen. Merels, mussen, mezen en vinken bijvoorbeeld. Zij kunnen het in de winter zwaar hebben en kunnen dan wel wat hulp gebruiken in de vorm van pindasnoeren, vetbollen en voedertafels of voederhuisjes. Richt de schooltuin met de leerlingen in als vogelrestaurant. Knutsel voederhuisjes van melk-pakken, rijg pindasnoeren of hou het makkelijk en koop vetbollen en voedersilo's. Als beloning laten de vogels zich goed bekijken.